

ВЕРХОВНИЙ СУД УКРАЇНИ

У Х В А Л А ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

24 листопада 2010 року

м. Київ

**Колегія суддів Судової палати у цивільних справах
Верховного Суду України в складі:**

**головуючого
суддів:**

**Гуменюка В.І.,
Балюка М.І., Данчука В.Г.,
Левченка Є.Ф., Луспеника Д.Д.,**

розглянувши в закритому судовому засіданні справу за клопотанням Росукренерго АГ про визнання та звернення до виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню, заінтересована особа – боржник - Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України», за касаційною скаргою голови правління Національної акціонерної компанії (далі - НАК) «Нафтогаз України» на ухвалу Шевченківського районного суду міста Києва від 13 серпня 2010 року та ухвалу апеляційного суду міста Києва від 17 вересня 2010 року,

в с т а н о в и л а:

У липні 2010 року Росукренерго АГ (Rosukrenergo AG) звернулося до суду з клопотанням, в якому просило визнати та надати дозвіл на примусове виконання рішення іноземного суду, а саме окремого рішення Арбітражного інституту Торгової палати м. Стокгольма від 30 березня 2010 року, а також другого окремого рішення цього ж суду від 8 червня 2010 року.

Клопотання мотивовано тим, що між Росукренерго АГ і НАК «Нафтогаз України» було укладено низку контрактів, які передбачали, що всі розбіжності між сторонами підлягають розгляду Арбітражним інститутом Торгової палати м. Стокгольма відповідно до матеріального права Швеції, що є відповідною арбітражною угодою у розумінні ст. 7 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж». Оскільки такі розбіжності між сторонами виникли, у квітні 2008 року Росукренерго звернулося до цього арбітражу про порушення арбітражного провадження, після чого обидві сторони призначили своїх арбітрів, брали участь у розгляді справи, здійснюючи свої процесуальні права та обов'язки. Після ухвалення Арбітражним судом наведених вище рішень, які набрали чинності та є обов'язковими до виконання, НАК «Нафтогаз України», якого зобов'язано сплатити на користь

Росукренерго пеню, штрафні санкції та передати газ, добровільно ці рішення не виконала.

На підставі ст. IV Конвенції про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень (Нью-Йорк, 1958 р.), ст. 35 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» та розділу VIII ЦПК України Росукренерго просило суд визнати та надати дозвіл на виконання наведених вище рішень арбітражу, видати виконавчий лист.

Ухвалою Шевченківського районного суду м. Києва від 13 серпня 2010 року, залишеною без змін ухвалою апеляційного суду м. Києва від 17 вересня 2010 року, зазначене вище клопотання Росукренерго АГ задоволено. Визнано та надано дозвіл на виконання окремого рішення Арбітражного інституту Торгової палати м. Стокгольма від 30 березня 2010 року, а також другого окремого рішення цього ж суду від 8 червня 2010 року.

У касаційній скарзі голова правління НАК «Нафтогаз України» просить скасувати ухвалені судові рішення, посилаючись на неправильне застосування судами норм матеріального та процесуального права, й постановити нову ухвалу про відмову у визнанні та зверненні до виконання окремого рішення Арбітражного інституту Торгової палати м. Стокгольма від 30 березня 2010 року, а також другого окремого рішення цього ж суду від 8 червня 2010 року.

Касаційна скарга задоволенню не підлягає з таких підстав.

Ураховуючи положення п. 2 розд. XIII “Перехідні положення” Закону України від 7 липня 2010 року № 2453-VI “Про судоустрій і статус суддів”, справа розглядається за правилами ЦПК України від 18 березня 2004 року в редакції, чинній до введення в дію Закону від 7 липня 2010 року.

Відповідно до ст. 324 ЦПК України підставами для касаційного оскарження є неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права.

Верховним Судом України встановлено, що предметом цього судового провадження є не перевірка правильності (законності) арбітражних рішень, а перевірка наявності процесуальних підстав для надання чи відмови у наданні дозволу на їх примусове виконання.

Задовольняючи клопотання Росукренерго АГ про визнання та надаючи дозвіл на примусове виконання рішень іноземного суду (міжнародного арбітражу), суд першої інстанції, з висновками якого погодився й суд апеляційної інстанції, виходив із того, що вони остаточні й обов’язкові для сторін; усі контракти, що стали підставою для ухвалення арбітражним судом своїх рішень, містять арбітражну угоду; боржником з процесуальних підстав ці рішення не оскаржені; доводи про те, що їх виконання суперечить публічному порядку України, безпідставні; тобто відсутні обставини, передбачені законом, для відмови в задоволенні клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду. Судом визначено суму стягнення в національній валюті.

Зазначені висновки судів відповідають обставинам справи, а також узгоджуються з нормами процесуального права, які судом правильно застосовані.

Визнання та примусове виконання рішення іноземного суду – це поширення законної сили такого рішення на територію України й застосування засобів примусового виконання в порядку, встановленому ЦПК України.

Відповідно до ч. 1 ст. 390 ЦПК України рішення іноземного суду (міжнародних арбітражів) визнаються та виконуються в Україні, якщо їх визнання та виконання передбачено міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, або за принципом взаємності.

Судом установлено, що між Росукренерго АГ і НАК «Нафтогаз України» було укладено низку контрактів, які передбачали, що всі розбіжності між сторонами підлягають розгляду Арбітражним інститутом Торгової палати м. Стокгольма відповідно до матеріального права Швеції, що є відповідною арбітражною угодою у розумінні ст. 7 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж». Оскільки такі розбіжності між сторонами виникли, у квітні 2008 року Росукренерго звернулося до цього арбітражу про порушення арбітражного провадження, наслідком якого стало ухвалення зазначеним міжнародним арбітражем 30 березня 2010 року окремого рішення (Separate Award), а 8 червня 2010 року - другого окремого рішення (Second Separate Award).

Незважаючи на те, що сторони укладених контрактів погодились добровільно виконати арбітражне рішення, таке рішення зі сторони НАК «Нафтогаз України» не виконано, у зв'язку з чим Росукренерго просило суд визнати та надати дозвіл на примусове виконання наведених вище рішень арбітражу, видати виконавчий лист.

Клопотання Росукренерго АГ розглянуто судом у порядку, визначеному ст. 395 ЦПК України. Колегія суддів Верховного Суду України зазначає, що порушень процесуального порядку при розгляді клопотання допущено не було. Зокрема, судом перевірено клопотання на предмет відповідності встановленим законом формі і змісту та наявності підстав для визнання й примусового виконання арбітражного рішення. При цьому суд правильно не перевіряв правильність арбітражного рішення по суті спору, оскільки це б порушувало суверенітет держави, суд якої ухвалив рішення.

Такі дії суду узгоджуються з чинним законодавством, у тому числі й міжнародним, а також з роз'ясненнями, даними в пп. 7, 12 постанови Пленуму Верховного Суду України від 24 грудня 1999 року № 12 «Про практику розгляду судами клопотань про визнання й виконання рішень іноземних судів та арбітражів і про скасування рішень, постановлених у порядку міжнародного комерційного арбітражу на території України».

Зокрема, Нью-Йоркською конвенцією про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень від 10 липня 1958 року (далі – Нью-Йоркська конвенція), в якій Україна бере участь з 8 січня 1961 року, основоположним принципом визначено, що держава, що її підписала, зобов'язана визнавати іноземні арбітражні рішення обов'язковими та виконувати їх.

Нью-Йоркська конвенція, презумуючи обов'язковість арбітражного рішення, передбачає вичерпний, що не підлягає розширеному тлумаченню, перелік підстав, за яких компетентний суд може відмовити у визнанні та виконанні арбітражного рішення.

Цей перелік міститься у ст. V Нью-Йоркської конвенції, а також вони перелічені у ч. 2 ст. 396 ЦПК України. Оскільки обов'язковість та виконуваність арбітражного рішення презумується міжнародним та національним законодавством, тягар доведення наявності таких підстав покладається на сторону, яка заперечує проти визнання та виконання арбітражного рішення (п. 1 ст. V Нью-Йоркської конвенції).

Таким чином, довести наявність підстав для відмови в задоволенні клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення арбітражного суду зобов'язана була НАК «Нафтогаз України». Суди виходили з того, що таких доводів боржник не навів.

Установлено, що НАК «Нафтогаз України» не оспорювала юрисдикційність, компетенцію арбітражу й арбітрабельність спору, а фактично, заперечуючи проти надання дозволу на примусове виконання рішення арбітражного суду, посилялась на дві підстави: рішення арбітражного суду за законодавством держави, на території якої воно постановлено, не набрало законної сили; визнання та виконання цього рішення суперечить публічному порядку держави.

Колегія суддів Верховного Суду України вважає, що суди дійшли правильних висновків про те, що наведені доводи НАК «Нафтогаз України» є безпідставними.

Так, згідно зі ст. ст. 38-40 Регламенту Арбітражу 2007 року передбачена можливість ухвалення окремого арбітражного рішення стосовно окремого питання або частини спору і таке рішення є остаточним й обов'язковим для сторін з моменту його винесення та виконується без зволікання. Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж», як і ЦПК України, не містять ніяких додаткових процедур, які б потребували підтвердження остаточного характеру арбітражного рішення.

Крім того, в окремому рішенні арбітражу від 30 березня 2010 року зазначено, що сторони домовились, що остаточне арбітражне рішення за всіма вимогами, пов'язаними з транзакціями, укладеними в 2009 році, має бути винесене не пізніше 30 липня 2010 року, а за всіма іншими вимогами – це окреме рішення, яке не буде приводитись до виконання до винесення остаточного рішення (т.1, а.с. 179-180). У другому окремому рішенні від 8 червня 2010 року вказано, що сторони домовились про те, що перше окреме рішення підлягає виконанню з дати винесення другого окремого рішення і НАК «Нафтогаз України» з цим погодилася (т.2, а.с. 38, 42, 44). Також Арбітражний інститут Торгової палати м. Стокгольма 16 липня 2010 року повідомив місцевий суд, що арбітражні рішення від 30 березня 2010 року і від 8 червня 2010 року є остаточними та такими, що мають обов'язкову силу, а також відповідно до законодавства Швеції можуть оскаржені бути лише з процесуальних підстав протягом трьох місяців (т.2, а.с. 154).

У судовому засіданні Верховного Суду України представники НАК «Нафтогаз України» пояснили, що арбітражні рішення з процесуальних питань не оскаржені, оскільки відповідно до законодавства Швеції були відсутні правові підстави, проте вважають, що приведення їх до виконання буде суперечити публічному порядку України.

Отже, Верховний Суд України доходить висновку, що арбітражні рішення набрали законної сили.

Посилання НАК «Нафтогаз України» на те, що визнання та виконання арбітражного рішення суперечить публічному порядку держави, є безпідставними та ними не доведені, хоча, як зазначалось вище, довести ці обставини є їх процесуальним обов'язком. Зокрема, боржником не надано жодного доказу на підтвердження своїх доводів про те, що передача Росукренерго визначеного арбітражним рішенням кількості газу перевищує 50 % всього обсягу власного видобутку природного газу в країні за рік та 50 % річної потреби населення в природному газі. Крім того, у ході арбітражного провадження представники НАК «Нафтогаз України» повністю визнали, що були відсутні правові підстави придбання ним оспорюваного розміру газу, тобто визнали неправомірність вилучення газу в Росукренерго, належного йому на праві власності, про що й зазначено в другому окремому рішенні арбітражу (т.2, а.с. 34-36). На засіданні Верховного Суду України представники НАК «Нафтогаз України» підтвердили, що такі пояснення давались у ході арбітражного провадження.

Крім фактичного визнання позову в арбітражному суді зі сторони НАК «Нафтогаз України» щодо доводів про порушення публічного порядку в разі надання дозволу на примусове виконання арбітражного рішення слід зазначати таке. Як правило, під публічним порядком розуміється правопорядок держави, визначальні принципи і засади, які становлять основу існуючого в ній ладу (стосуються її незалежності, цілісності, самостійності й недоторканості, основних конституційних прав, свобод, гарантій тощо). Також згідно зі ст. 12 Закону України «Про міжнародне приватне право» норма права іноземної держави не застосовується тоді, коли її застосування призводить до наслідків, явно несумісних з основами правопорядку (публічним порядком) України. Таких доводів боржник не навів, при цьому сторони у справі є юридичними особами, створеними відповідно до чинного законодавства, є самостійними учасниками господарського обороту, наділені для цього повною правосуб'єктністю і спір між ними виник з договірних правовідносин.

Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 342 ЦПК України суд касаційної інстанції відхиляє скаргу і залишає ухвалу без змін, якщо судом прийнято ухвалу з додержанням вимог закону.

Керуючись ст. ст. 336, 342 ЦПК України, колегія суддів Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України

у х в а л и л а:

Касаційну скаргу голови правління Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України» відхилити.

Ухвалу Шевченківського районного суду міста Києва від 13 серпня 2010 року та ухвалу апеляційного суду міста Києва від 17 вересня 2010 року залишити без змін.

Ухвала оскарженню не підлягає.

Головуючий

В.І. Гуменюк

Судді:

М.І. Балюк

В.Г. Данчук

Є.Ф. Левченко

Д.Д. Луспеник